

Modele i metody doradztwa ekonomicznego w rolnictwie – ćwiczenia

I Informacje ogólne

Ćwiczenia polegają na rozwiązaniu przez poszczególne grupy problemów pięciu różnych gospodarstw rolnych, których charakterystyka znajduje się poniżej. Mają one być swoistą symulacją sytuacji, gdy rolnik udaje się do doradcy, informuje go o swoich kłopotach ekonomiczno-finansowych, produkcyjnych i socjalnych, a ten poszukuje dla niego optymalnego rozwiązania.

Należy zwrócić uwagę na dwa zasadnicze aspekty:

1. Merytoryczne rozwiązanie problemu, czyli zaproponowanie realnego i wykonalnego w danych warunkach rozwiązania.
2. Potwierdzenia ekonomicznej słuszności zaproponowanych rozwiązań poprzez wykonanie stosownych obliczeń, opartych na aktualnych cenach oraz możliwych plonach i innych wydajnościach technicznych. Plik wykonany w programie MS Excel zostanie dostarczony niezależnie.

Sposoby rozwiązania poszczególnych problemów są dowolne i mogą dotyczyć zarówno zmian w samej produkcji rolniczej, jak i w prowadzeniu działalności o innym charakterze (np. agroturystyka). Ważne, aby były realne w danym miejscu, przy posiadaniu danego potencjału produkcyjnego (chyba, że projekt zakłada jego powiększenie lub pomniejszenie – co jednak także musi być realnie wykonalne) i przy przewidywanych uwarunkowaniach koniunkturalnych (głównie relacjach cenowych).

Wyniki analiz proszę przedstawić w formie prezentacji multimedialnej (MS Power Point, pdf lub podobny program). Proszę jednak o przyniesienie na zajęcia także pliku xls z obliczeniami. Podczas prezentacji rozwiązań przez inną grupę zachęcam do dyskusji.

II Uwagi dotyczące pliku MS Excel

Analizy ekonomiczne proszę wykonać w dostarczonym pliku Referaty.xls. Znajdują się tam opisy problemów oraz charakterystyka pięciu gospodarstw. W zależności od tego, czy problem wystąpił w ostatnim czasie, czy też ma charakter permanentny, dla poszczególnych przypadków wykonano zakładki „problem_x_dziś” lub „problem_x_wczoraj” oraz „problem_x_dziś”. Obliczenia dotyczące rozwiązania problemu proszę wykonać w osobnej (stworzonej przez siebie poprzez kopiowanie) zakładce „problem_x_jutro”.

W poszczególnych zakładkach znajduje się szereg tabel z algorytmami, których co do zasady proszę nie zmieniać (chyba, że znajdą Państwo błąd lub będzie to uzasadnione merytorycznie). Poszczególne tabele odnoszą się do następujących aspektów funkcjonowania gospodarstwa:

1. Potencjału produkcyjnego,
2. produkcji (wielkości fizyczne i pieniężne),
3. wsparcia ze środków UE,
4. wyników ekonomicznych (bilans i rachunek wyników).

Ze względów edycyjnych tabele należące do poszczególnych kategorii znajdują się w różnych miejscach zakładki (np. bilans majątkowy jest oddalony od rachunku wyników). Niektóre wartości do tabel wynikowych przenoszone są z innych miejsc za pomocą algorytmów (np. wartość ziemi z tabeli „zasoby ziemi” do tabeli „uproszczony bilans majątkowy”). Inne należy uzupełnić „ręcznie” (np. zapasy w bilansie majątkowym w przypadku, gdy projekt będzie przewidywał potrzebę zmniejszenia lub zwiększenia zapasów).

Ważnym aspektem oceny ekonomicznego uzasadnienia danego sposobu rozwiązania problemu jest osadzenie go w bieżących realiach ekonomicznych, czyli w praktyce odniesienie się do obecnych cen. Dlatego każdorazowo proszę o uaktualnienie poszczególnych cen (szczególnie w przypadku, gdy mają one wpływ na sprzedaż i zakup, a więc finalnie na wyniki ekonomiczne). Można w tym celu skorzystać z notowań cenowych poszczególnych ośrodków doradztwa rolniczego lub z danych zintegrowanego systemu rolniczej informacji rynkowej (<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/zintegrowany-system-rolniczej-informacji-rynkowej>).

Konstrukcja tabel wynikowych (bilans i rachunek wyników) wzorowana była na odpowiednich dokumentach FADN, aczkolwiek na potrzeby prowadzonych analiz zostały one nieco zmodyfikowane. Przede wszystkim z rachunku wyników wyłączone zostały dotacje dla inwestycji, gdyż ich wielkość (nawet rozliczana na pięć lat) mocno zniekształca poszczególne kategorie wynikowe (dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego).

Prezentując wyniki w programie MS Power Point lub innym, proszę wskazać, jak zmieniła się sytuacja danego gospodarstwa na skutek wprowadzenia zaproponowanych rozwiązań. Proponuję porównanie poszczególnych aspektów zawarte w zakładce „problem_x_dziś” oraz „problem_x_jutro”. Szczególną (ale nie jedyną) uwagę proszę zwrócić na uzyskane wyniki ekonomiczne (głównie wartość dodaną netto oraz dochód). Proszę jednak każdorazowo sprawdzać, czy zmiany są realne – zbyt duże zazwyczaj wskazują na błąd w obliczeniach (np. zastosowanie niewłaściwych jednostek miary lub cen za niewłaściwą jednostkę miary).

W poszczególnych zakładkach (zaznaczone kolorem żółtym) umieszczone zostały dodatkowe obliczenia, jak np. udział dopłat w dochodzie czy wielkość dochodu w przeliczeniu na członka rodziny. Wskazują one na pewne aspekty sytuacji ekonomicznej czy społecznej gospodarstwa. Proszę te aspekty (wraz ze zamianami jakie zaszły na skutek realizacji zaproponowanego projektu) uwzględnić w prezentacji.

W przypadku, gdy projekt przewiduje wykonanie inwestycji (może ale nie musi) proszę o wypełnienie tabeli „Planowane inwestycje”. Proszę przy tym o nie wypełnianie kolumny „lata użytkowania” w przypadku zakupu ziemi, ponieważ to aktywo nie jest amortyzowane – nie zużywa się w trakcie eksploatacji i nie traci na wartości. Proszę też o uwzględnienie wartości nowo nabytych środków trwałych w odpowiednich pozycjach bilansu majątkowego. W przypadku zaplanowania kredytu proszę o oszacowanie kosztów odsetek i umieszczenie ich w odpowiedniej pozycji rachunku wyników.

III Opis problemów

1. Gospodarstwo położone na obszarach niekorzystnych pod względem rolniczym: słabe gleby, przewaga terenów leśnych i bagiennych. Skutkuje to niskimi plonami, niewielkimi możliwościami rozwoju produkcji zwierzęcej a w konsekwencji niewielkim dochodem i niskim standardem życia rodziny rolniczej. W podobnej sytuacji są inne gospodarstwa w okolicy, co oznacza, że ze względów popytowych nie ma możliwości prowadzenia pozarolniczej działalności w postaci usług rolniczych a szanse powodzenia innej działalności (np. usług dla ludności) też są ograniczone. Jakie są możliwości zmiany niekorzystnej sytuacji?
2. Gospodarstwo średniej wielkości specjalizujące się w produkcji trzody chlewnej – tuczników. Położone jest w rejonie o przewadze działalności rolniczej. W wyniku spadku cen na trzodę i wzrostu cen na zboża nastąpiło pogorszenie sytuacji ekonomicznej. W jaki sposób ją poprawić?
3. Gospodarstwo średniej wielkości specjalizujące się w produkcji mleka. Posiada przede wszystkim relatywnie dobre trwałe użytki zielone, co znacznie ogranicza możliwości zmiany profilu produkcji. To z kolei przełożyło się na pogorszenie sytuacji ekonomicznej gospodarstwa. W jaki sposób ją poprawić?
4. Niewielkie gospodarstwo w okolicy dużego, uniwersyteckiego miasta. Skala produkcji nie pozwala na rozwój (niska wartość aktywów trwałych) osiąganie dochodów zapewniających właściwe funkcjonowanie rodziny, tym bardziej, że córka zamierza rozpocząć studia. Jakie są możliwe rozwiązania? Czy córka powinna rozpocząć studia w trybie stacjonarnym czy niestacjonarnym?
5. Średniej wielkości gospodarstwo roślinne, które z powodu wieloletnich zaległości w prowadzeniu inwestycji posiada obecnie budynki oraz sprzęt przestarzały i o niskiej wartości. W efekcie skutkuje to relatywnie niską wydajnością techniczną i wysokimi kosztami, a więc niesatysfakcjonującymi wynikami ekonomicznymi. Jakie są możliwe rozwiązania?

W przypadku pytań i wątpliwości proszę o kontakt:

sadowski@up.poznan.pl